

повідний вітчизняний наглядовий орган, що на часі перебуває в стані реформування та делегування повноважень НБУ. Рациональним рішенням було б створення системи наглядових органів, ґрунтуючись на досвіді

ЄС, кожен з яких володів би обмеженою сферою відповідальності, що сприяло б підвищенню ефективності діяльності та розвитку вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг.

1. Шумило І. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки / І. Шумило, В. Міщенко, Р. Лисенко // Вісник НБУ. – 2006. – № 3. – С. 6-11.
2. Міщенко С.В. Проблеми оцінки впливу стабільності функціонування грошово-кредитної сфери на економічну безпеку країни / С.В. Міщенко // Фінанси України. – 2010. – № 7. – С. 35-49.
3. Міщенко В.І. Особливості посткризового реформування фінансового сектору України / В.І. Міщенко // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 3-14.
4. Обґрунтування методичних підходів до оцінки стійкості фінансової системи: інформаційно-аналітичні матеріали. Вип. 6 / С.В. Науменкова. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2006. – 162 с.
5. Науменкова С.В. Використання структурованих цінних паперів для фінансування корпорацій в Україні / С.В. Науменкова, Т.Г. Буй // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 89-101.
6. Современные подходы к управлению устойчивостью бизнеса / под ред. А.Н. Ряховской. – М.: Финансовый университет, 2012. – 280 с.
7. Науменкова С.В. Функціонування недержавних пенсійних фондів на ринку фінансових послуг України / С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2010. – № 4. – С. 3-16.
8. Міщенко С. Вдосконалення інституційної структури нагляду за фінансовим сектором / С. Міщенко // Банківська справа. – 2007. – № 1. – С. 41-56.
9. Науменкова С.В. Підвищення доступності фінансових послуг: актуальні питання регуляторної практики / С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2013. – № 10. – С. 20-33.
10. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>.

E-mail: anna_holodilova@ukr.net

УДК 338.432:634.8:663.2(477)

Цимбалюк К.А.

аспірант кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНА ГАЛУЗЬ – СТАН ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто та системно проаналізовано сучасний стан виноградарсько-виноробної галузі України та її окремих виноградарських регіонів. Здійснено аналіз динаміки основних показників розвитку виноградарства за 2013 – 2016 роки у різних категоріях господарств, в розрізі оцінки площі виноградних насаджень, урожайності та валового збору. Наведено результати аналізу виробництва виноробної продукції за регіонами на основі класифікації виноградних вин, а саме виробництва виноградного вина, вин столових, виробництва шампанських та ігристих вин, коньячних і кріплених. Розглянуто структуру переробки винограду на виноматеріали за сортовим складом та визначено, що результати аналізу динаміки виноробства вина в Україні свідчить про структурні зміни, кон'юнктуру ринку та невикористаний потенціал даної галузі, визначено коло проблем і невирішених питань, які негативно впливають на ефективний і сталий розвиток виноградарсько-виноробної галузі.

Ключові слова: виноградарство, виноробство, виноградарсько-виноробна галузь, показники виробництва винограду, переробка виноматеріалів, виробництво вина.

ВИНОГРАДАРСКО-ВИНОДЕЛЬЧЕСКАЯ ОТРАСЛЬ – СОСТОЯНИЕ И ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ В УКРАИНЕ

Цымбалюк К.А.

В статье рассмотрено и системно проанализировано современное состояние виноградарско-винодельческой отрасли Украины и ее отдельных виноградарских регионов. Осуществлен анализ динамики основных показателей развития виноградарства в 2013-2016 годах у разных категорий хозяйств, в разрезе оценки площади виноград-

них насаджень, урожайності і валового збору. Приведені результати аналізу виробництва винодельчої продукції по регіонах з позиції класифікації вин, а саме виробництва виноградного вина, вин столових, виробництва шампанських і ігристих вин, коньячних і крепленых. Розглянуто структуру переробки винограда на виномацериали по сортовому складі і визначено, що результати аналізу динаміки виноделія в Україні свідчать про структурні зміни, кон'юнктуру ринку і невикористаний потенціал даної галузі, визначено коло проблем і нерешених питань, які негативно впливають на ефективне і стійке розвиток виноградарсько-винодельчої галузі.

Ключові слова: виноградарство, виноделіє, виноградарсько-винодельча галузь, показники виробництва винограда, переробка виномацериалів, виробництво вина.

VITIVINICULTURE INDUSTRY – STATE AND DEVELOPMENT ISSUES IN UKRAINE

Tsybaliuk K.

The purpose of the paper is the identification of the current state and the trends of the vitiviniculture industry in Ukraine and its separate wine-growing regions. There was made an analysis of the major indicators' dynamics of the viticulture development during 2013-2016 in different categories of farms years in terms of the assessment of the total vineyards area, productivity and gross harvest of grapes. There was brought the results of the analysis of wine production producing dynamics from the position of grape wines classification, namely: producing of grape wine, table wines, producing of champagne and sparkling wines, brandy and fortified wines. Considered the structure of grape processing for wine by varietal composition. It was determined, that the results of the analysis of the major indicators dynamics of the winemaking (viticulture) development in Ukraine show structural changes, situation of wine market and an untapped potential of the industry. The study determined a range of problems and unresolved issues that negatively affect the efficient and sustainable development of the vitiviniculture industry.

Keywords: viticulture, winemaking, vitiviniculture industry, grape production indicators, processing of wine materials, wine production.

Постановка проблеми. Виноградарство і виноробство традиційно були і залишаються важливими галузями української економіки, успішне функціонування яких має суттєвий вплив на формування надходжень до бюджету, розвиток регіонів і країни в цілому. Політичні події, які відбуваються в Україні останнім часом, платіжний дисбаланс і загальна економічна нестабільність спонукають сьогодні визначити нові шляхи наповнення державного бюджету та напрямки виходу економіки країни на якісно новий рівень. Особливу роль у вирішенні цих питань покликані зіграти сталій розвиток галузей виноградарства та виноробства як складових агропромислового комплексу України, підвищення їх ефективності. Аналіз сучасного стану виноробної галузі України дозволяє визначити коло проблем, що заважають її сталого розвитку, і намітити шляхи виходу галузі з кризового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні дослідженням стану та розвитку виноградарсько-виноробної галузі присвячено багато наукових праць таких учених, як: А.М. Бузни, О.М. Гаркуши, І.Г. Матчиної, В.Н. Єжова, А.Н. Сидоренка, та ін. Проблемами ефективного формування та регулювання виноградарсько-виноробної галузі в умовах ринку розглядалися такими вченими як А.М. Авідзбой, В.П. Антіпов, С.Ю. Дженєєв, В.Н. Боровик та ін. Однак динамічні зміни економічної ситуації в країні свідчать про необхідність подальшого вивчення галузі та пошуку шляхів вирішення проблем, які стримують її розвиток. Невирішеними раніше частинами загальної проблеми є: виокремлення факторів, які впливають на виноробну галузь України та пошук шляхів відновлення поступального розвитку галузі.

Мета статті. Проаналізувати сучасний стан виноградарсько-виноробної галузі України та її окремих виноградарських регіонів.

Вклад основного матеріалу. На сьогодні для України проблемним є розвиток майже усіх напрямів

економіки. Однією з найважливіших та перспективних підкомплексів для країни є виноградарсько-виноробний галузь. Виноградарсько-виноробна галузь – перспективна складова для систематичного, сталого та ефективного розвитку аграрного сектору України. Незважаючи на винятково сприятливі ґрунтові і кліматичні умови для обробки винограда та виробництва високоякісних вин, спостерігаються несприятливі тенденції розвитку, які пов'язані в більшості випадків з недостатністю фінансування та недосконалістю чинної законодавчої бази: постійне скорочення площ під виноградниками; зменшення обсягів переробки винограда в деяких областях України; збільшення ціни закупівлі винограда для переробки внаслідок підвищення цін на виноград; скорочення виробництва вин [1].

Аналізуючи сьогоднішній розвиток виноградарсько-виноробної галузі, необхідно зауважити, що протягом останніх 10 років внаслідок несприятливої для сільськогосподарських виробників політики держави та інших негативних чинників спостерігалось різке скорочення площ і валового виробництва винограда. При цьому, якщо площа виноградників в світі з кожного року збільшується, то в порівнянні 2013 рік до 2016 року – в Україні площі виноградників поступово зменшувались. Площі, які займають виноградники на території України, не в повному обсязі характеризують обсяг фактично отриманого врожаю. Адже врожайність винограда залежить від агрокліматичних умов, рівня використання добрив, культури землеробства, інших факторів [2].

Виноградарство в Україні останнім часом зазнало значних змін. Після анексії Криму відчутно зросла частка виробництва у господарствах населення, що у 2016 р. склала 40% проти 32% у 2013 р.

Зменшилась площа виноградників у плодоносному віці – з 67,1 тис. га. до 42,7 тис. га., особливо у сільськогосподарських підприємствах – на 44,5%. Існує

твердження, що однією із причин зменшення площ виноградників залишається висока трудомісткість вирощування винограду через низький рівень його механізації. Також, що скорочення площ під виноградниками пов'язане зі зростанням урожайності, проте таке твердження є досить суперечливим.

Середня урожайність винограду з 1 га. насаджень у плодоносному віці в Україні минулого року становила 88,4 ц. Урожайність винограду, яка завжди була у двічі більше і вища у господарствах населення, в порівнянні з 2013 р. зменшилась на 15,9%, натомість зросла на 3,4% у сільськогосподарських підприємствах. В свою чергу, достатньо вагомим показником ефективного вирощування винограду як сировини для подальшої переробки вважається валовий збір. У 2016 році в усіх категоріях господарств було зібрано 37,8 тис. т. винограду, що на 34% менше ніж у 2013 році.

Розглянемо іще один показник стану виноробної галузі України – обсяги переробки винограду на вино-матеріали, які наведені в таблиці 2.

Обсяг переробки винограду на вино-матеріали в Україні суттєво збільшився, а саме на 30,8% у 2016 році порівняно з 2015 роком. Підприємства Одещини є лідерами за обсягами переробки винограду, які становлять майже 48% від загального обсягу, а підприємства Миколаївської області збільшили переробку винограду на вино-матеріал практично у 1,5 рази. У підприємств

Закарпатської та Херсонської областей спостерігається зниження обсягів виробництва вино-матеріалів на 25,7% і 10,4% відповідно.

Середня ціна закупівлі винограду для переробки знизилась з 6702 грн. за 1 т у 2015 р. до 5688 грн. у 2016 р. (на 15,1%).

Зменшення відбулося за рахунок зниження цін на виноград в Миколаївській області – з 6265 до 4341 грн. за 1 т, або на 30,7% та в Одеській області – з 6079 до 6003 грн., або на 1,3%. В решті областей відбулося збільшення закупівельних цін, особливо високий даний показник в Закарпатській області, де збільшення відбулося на 164,8%. Також необхідно зазначити, що обсяг переробки власно вирощеного винограду збільшилась на 17,5%, а закупленого на 33,9% у 2016 році порівняно з 2015 роком.

Вітчизняні винороби відчувають проблеми, пов'язані з ресурсним забезпеченням виробництва. Основні причини скорочення площ насаджень винограду – старіння насаджень, їх висока зрідженість і відсутність у господарств коштів для їх оновлення [5]. Що стосується урожайності, то поряд з несприятливими погодними умовами, негативно впливають, викликані нестачею у господарств коштів, порушення технологій, недостатнє застосування добрив, засобів захисту рослин від хвороб та шкідників тощо. Для подальшого існування та стабільного розвитку підприємств вино-

Таблиця 1. Динаміка основних показників розвитку виноградарства в Україні за категоріями господарств

Показники	Роки				у % до 2013 р.
	2013	2014	2015	2016	
Всього в Україні					
Площа, тис. га.	67,1	48,7	45,4	45,1	67,2
Урожайність, тонн/га	8,5	9,9	9,2	8,8	103,5
Валовий збір, тис. тонн	575,4	435,6	386,3	377,8	65,7
Сільськогосподарські підприємства					
Площа, тис. га.	54,2	31,6	29,2	30,1	55,5%
Урожайність, тонн/га	70,9	76,4	70,7	73,3	103,4%
Валовий збір, тис. тонн	384,2	241,0	206,2	221,0	57,5%
у тому числі фермерські господарства					
Площа, тис. га.	4,1	3,8	3,2	4,0	97,6%
Урожайність, тонн/га	48,4	44,3	49,2	32,2	66,5%
Валовий збір, тис. тонн	19,5	17,0	15,5	13,1	67,2%
Господарства населення					
Площа, тис. га.	12,9	12,6	12,6	12,6	97,7%
Урожайність, тонн/га	148,0	154,2	142,4	124,4	84,1%
Валовий збір, тис. тонн	191,2	194,6	180,1	156,8	82,0%

Джерело: складено автором на основі [3]

Таблиця 2. Обсяги переробки винограду на вино-матеріали за регіонами

Регіони	Перероблено винограду на вино-матеріали, т		у тому числі виноград, т		Середня ціна купівлі винограду, грн/т	
	2016	у % до 2015	власно вирощений	закуплений	2016	у % до 2015
Україна	253856,3	130,8	42469,7	211386,6	5688,0	84,9
Закарпатська	4915,5	74,3	... ¹	... ¹	6805,5	264,8
Миколаївська	101772,5	229,4	6473,0	95299,5	4341,0	69,3
Одеська	121448,8	106,4	28447,1	93001,7	6002,5	98,7
Херсонська	25719,5	89,4	... ¹	... ¹	10820,5	100,5

Примітки: ¹ Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації.

Джерело: складено автором на основі [4]

робної галузі гостро постає питання щодо розвитку власної сировинної бази, оскільки частка вирощеного винограду в Україні на переробку на виноматеріали складає всього 16,73%.

Обсяги перероблення підприємствами винограду та виробництва виноматеріалів у період з 2010 р. по 2016 р. мали нестабільну динаміку. Обсяги переробки винограду на виноматеріали підприємствами України у 2016 р. склали 254 тис. т., що на 60 тис. т., або на 30,9% більше ніж у 2015 р.; виноматеріалів вироблено 16,6 млн. дал. (1 дал. (декалітр) = 10 л.) (на 2,5 млн. дал., або на 17,7% більше).

Отже, для розвитку виноробної галузі необхідно впливати на процеси закупівлі та постачання виноматеріалів, урахувати кліматичні та сезонні фактори, тенденції функціонування та розвитку підприємств-виробників виноматеріалів, а також бути зацікавлені в підвищенні ефективності управління запасами та витратами на різних стадіях виробничого процесу [7].

Виробництво виноматеріалів за регіонами наведено на Рис. 2. Дані засвідчують, що загальний випуск виноматеріалів порівняно з 2015 р. збільшили підприємства

Миколаївської області – на 3,9 млн. дал. (на 123,2%). Шампанських та ігристих виноматеріалів виготовлено 5,1 млн. дал., що на 15,4% більше, ніж у 2015 р., у той же час, виробництво коньячних виноматеріалів (2,1 млн. дал.) знизилось на 16%. Значно збільшилися обсяги для випуску столових виноматеріалів (8,4 млн. дал.) – на 73,5%.

Аналіз даних таблиці 3 свідчить, що в Україні асортимент винограду, що культивують на підприємствах, досить різноманітний. Кожен із зазначених сортів винограду використовується за певним напрямком: у виробництві столових, десертних, міцних вин, ігристих вин, коньячних і шампанських виноматеріалів.

Переробка винограду на виноматеріал за сортами представлена в таблиці 3, де простежується збільшення переробки винограду за сортами в 2016 р. до 2015 р. Найбільш поширеними сортами винограду для переробки білих сортів винограду залишається «Аліготе» та «Шардоне» – відповідно 8,6% і 11,2% та із червоних сортів Каберне Совіньйон – 14% у загальному обсязі переробленого винограду. Це свідчить про потенціал виробництва в країні столових та ігристих вин. Змен-

Рис. 2. Динаміка переробки винограду та виробництва виноматеріалів

Джерело: складено автором на основі [6]

Рис. 2. Виробництво виноматеріалів за регіонами, тис. дал.

Джерело: складено автором на основі [3]

Таблиця 3. Переробка винограду на виноматеріали за сортами

Найменування сортів винограду	Перероблено винограду на виноматеріали, т			Середня масова концентрація цукрів у винограді, г/дм ³	
	2016	у % до загального підсумку	2015	2016	2015
Перероблено винограду за сортами – усього	253856,3	100,0	194028,6	189,3	186,6
Аліготе	21853,4	8,6	23902,3	186,8	185,0
Бастардо магарацький	5818,1	2,3	5239,7	188,3	191,7
Каберне Совіньйон	35464,2	14,0	17883,3	195,5	195,7
Мерло	13563,7	5,3	6153,5	194,5	195,4
Мускат (білий, рожевий, Оттонель та ін.)	17121,6	6,7	11417,1	185,8	186,3
Одеський чорний	5213,7	2,1	3546,6	193,6	194,3
Піно (білий, чорний, сірий)	13529,7	5,3	7040,7	185,9	184,5
Рислінг (рейнський, італійський)	11176,2	4,4	11621,0	186,0	183,9
Ркацителі	11547,2	4,6	9934,9	188,6	186,8
Первенець Магарача	1456,4	0,6	-	173,4	-
Сапераві (північний)	10518,1	4,1	5376,7	191,9	193,5
Совіньйон (білий, зелений)	10529,1	4,2	10416,0	190,8	186,6
Сухоліманський	3353,3	1,3	1602,1	183,3	181,7
Трам'янер рожевий	3738,1	1,5	3276,0	189,0	191,5
Фетяска (Леанка)	3023,9	1,2	2062,2	178,9	180,4
Цитронний Магарача	63,8	0,0	151,8	172,3	193,3
Шардоне	28287,8	11,2	20277,5	188,6	185,2
Інші	56939,1	22,4	53924,0	188,1	184,6

Джерело: складено автором на основі [4]

шення показали такі сорти, як: Цитронний Магарача зменшення на 58%, сорт винограду Аліготе – на 8,6%, та сорт Рислінг (рейтарський, італійський) – на 3,8%. У 2016 р. порівняно з попереднім роком середня масова концентрація цукрів у винограді зросла зі 189,3 до 186,6 г/дм³ (на 1,4%).

Виноградарство і виноробство України, незважаючи на давні історичні традиції, на сьогоднішній день має нереалізований потенціал і знаходиться в стані сировинного, фінансового та ресурсного занепаду. Відновити свої позиції виноградарсько-виноробної галузі заважає ряд факторів, як об'єктивних, так і суб'єктивних. Основними проблемами, характерними для сучасного виноробства України, є недостатня сировинна база – внаслідок як недосконалого сортового складу, так і значного віку виноградних плантацій, морально і фізично застаріла матеріально-технічна база виноградарсько-виноробних підприємств, наявність «тіньового» сектора виробництва. Недоробки чинного законодавства в питаннях оподаткування, землекористування, відсутність повномасштабної державної підтримки, основні причини які не сприяють сталому розвитку даної галузі в Україні.

Для усунення негативних явищ, властивих вітчизняному виноробству, необхідні наступні кроки: розробка і прийняття загальної концепції розвитку виноградарства і виноробства в Україні, яка повинна передбачати, зокрема, створення і неухильне дотримання науково обґрунтованих довгострокових програм розвитку виноградарства і виноробства з урахуванням вимог СОТ; вдосконалення механізму державної підтримки виноробної галузі, в тому числі у вигляді пільгового кредитування підприємств, що здійснюють закладку нових виноградників і реконструкцію існуючих; внесення змін до законодавчої бази країни, які врахову-

вали б інтереси держави і всіх представників галузі; врегулювання на законодавчому рівні економічно обґрунтованої вартості акцизу та ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями з диференціацією відповідно до річними обсягами виробництва вина з власного винограду. І, звичайно ж, необхідно відновити членство України в Міжнародній організації виноградарства і виноробства (МОВВ), що в перспективі могло б дозволити країні не тільки вийти на новий рівень у розвитку виноробства, але і скласти конкуренцію провідним виноробним державам світу [8].

Висновки. З проведеного дослідження можна констатувати, що має місце тенденція до зменшення площ виноградників, особливо у сільськогосподарських підприємствах. У той самий час, відбулося зростання урожайності в 1,5 рази, середня урожайність винограду з 1 га у 2016 році становила 88,4 ц. Проте, внаслідок зниження площ насаджень, його виробництво – зменшилося, в усіх категоріях господарств було зібрано 37,8 тис. т винограду у 2016 році. Тобто суттєвого скорочення площ насаджень винограду не вдалося зберегти, та збільшити обсяги його виробництва за рахунок підвищення середньої урожайності.

Оскільки виробництво вин у будь-якій країні починається з виноградарства, так як виноград є головною сировиною для виробництва цього напою. У 2016 р. по відношенню до 2013 р. обсяг виробництва виноматеріалів в Україні зменшився в два рази, що було обумовлено кризовим станом економіки країни та окупацією АР Крим. Результати аналізу динаміки виноробства виноматеріалів в Україні свідчить про структурні зміни та кон'юнктуру ринку вина, яка враховує попит споживача. Крім того, виноробна галузь України потерпає від недоліків у плануванні сортового складу винограду для виробництва вина та виноматеріалів. Для того, щоб

відродити сировинну базу виноробства, а також налагодити постійно зростаючий рівень виробництва та споживання вин, необхідні такі зміни у законодавчій

базі країни й організаційних заходах, які враховували б інтереси всіх представників галузі, а також відповідали високим вимогам ринку.

1. Каламан О.Б. Аналіз стану та особливості управління підприємствами виноградарсько-виноробного під комплексу / О.Б. Каламан // *Економіка харчової промисловості*. – 2015. – Т. 7, № 4. – С. 40–44
2. Экономические проблемы виноградарства и виноделия / [Б.В. Буркинский, И.Н. Агеева, А.А. Бревнов и др.]; под ред. Буркинського Б.В. – О.: Інститут проблем ринка і економіко-екологічних досліджень НАН України, 2007. – 216 с.
3. Україна у цифрах 2016 / За редакцією І.Є. Вернера, відп. за випуск О.А. Вишневська. Державна служба статистики України. – К.: 2017. – 240 с.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Кулешова Г.М. Підвищення конкурентно спроможності продукції виноградарсько-виноробного підприємства АПК: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.02 / Миколаїв. держ. аграр. унт. – М., 2006. – 19 с.
6. Статистичний щорічник України за 2016 р. / За редакцією І.Є. Вернера, відп. за випуск О.А. Вишневська. Державна служба статистики України. – К.: 2017. – 611 с.
7. Гаркуша О. Особливості управління розвитком виноробних підприємств на основі процесного підходу / О. Гаркуша // *Науковий вісник*. – 2014. – № 2. – С. 31–43.
8. Попова М.Н. Винодельческая отрасль Украины – проблемы и пути их решения / М.Н. Попова // *Agrarian science știința agricolă // Universitatea agrară de stat din Moldova*. – № 1. – Chișinău, 2015. – С. 76–82.
9. Боремський А.С. Проблемні питання розвитку виноградно-виноробної галузі України і шляхи їх вирішення / А.С. Боремський // *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. – 2014. – Т. 20, № 3. – С. 71–75.
10. Попова М.М. Сучасний стан виноградарства і виноробства України та роль її окремих регіонів у розвитку галузі / М.М. Попова // *Бізнес Інформ*. – 2014. – № 7. – С. 136–142.

E-mail: scrim1992@ukr.net

УДК 330.342:339.37

Шуміло О.С.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів та кредиту,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання впливу чинників зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємств роздрібною торгівлі. Виокремлено принципи, яким підпорядковується процес оцінювання, серед яких загальні принципи оцінювання (класичні принципи оцінювання) та спеціальні, які запропоновано класифікувати на спеціальні – принципи економічної безпеки, та специфічні – принципи економічної безпеки підприємства із врахуванням специфіки торгівлі. Науково-методичний підхід базується на виключно кількісних методах оцінки (методах багатовимірної статистики). Оцінювання впливу чинників зовнішнього середовища проведено на основі методів факторного аналізу.

Ключові слова: оцінювання, методика, економічна безпека, чинники, роздрібна торгівля.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ВЛИЯНИЯ ФАКТОРОВ ВНЕШНЕЙ СРЕДЫ НА ЭКОНОМИЧЕСКУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ

Шуміло О.С.

Предложено научно-методический подход к оценке влияния факторов внешней среды на экономическую безопасность предприятий розничной торговли. Выделены принципы, которым подчиняется процесс оценивания. Принципы поделены на принципы оценивания (общие классические принципы оценивания) и специальные, которые предложено классифицировать на специальные – принципы экономической безопасности предприятия и